

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΓΙΑΛΛΙΝΑΣ

Ἐν τῇ στενῇ ὁδῷ τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος τῇ ἐκβαλούσῃ εἰς τὴν Σπιανάδα τῆς Κερκύρας, εὐρίσκεται τὸ σπουδαστήριον τοῦ Ἀγγέλου Γιαλλινᾶ. Τὸ σπουδαστήριον τοῦτο εἶνε μικρὰ αἶθουσα, ἔνθα υπάρχουν ἐν θελήσῃ ἀκαταστασίᾳ ζωγραφικοὶ ὑφίθιαντες, λευκώματα, ἀρχαῖαι ὑδρίαι, εἰκόνες ἀνηρτημέναι ἐπὶ τῶν τοίχων, παλαιὰ τουρκικὰ ὑφάσματα, ἄνθη ἀπεξηραμένα· διάφοροι ἀναμνήσεις τῶν μερῶν, τὰ ὅποια διῆλθεν ὁ καλλιτέχνης, φωτογραφία ὠραίων γυναικῶν, ὧν τὰς μικρὰς χεῖρας ὠδήγησεν εἰς τὴν τέχνην ὁ Γιαλλινᾶς, θύραι ζωγραφηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἰδίου, ἐδῶ μία ἰσπανικὴ κιθάρα, ἐκεῖ ἔν ἀρχαῖον ξίφος, καὶ ἴσως ἂν ἀνακατεύσης κυλίνδρους τινὰς ἐρριμμένους εἰς τινὰ γωνίαν, δὲν εἶνε παράδοξον νὰ ἀνακαλύψῃς ἀρχαῖα οἰκογενειακά του ἔγγραφα. Ἰδοὺ τί εἶνε τὸ σπουδαστήριον τοῦτο. Ἐκεῖ πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐσυναζόμεθα ὀλίγοι φίλοι, ἐκαπνίζαμεν τὰ πούρα μας καὶ ἐρλουοῦμεν ἢ ἐσυρίζαμεν παρακαλοῦντες τὸν καλλιτέχνην ἐργαζόμενον ἐπὶ τῶν πινάκων, οὓς παρσεύαζε διὰ τινὰ ἐκθεσιν τοῦ Λονδίνου. Ἡ ἐκθεσις αὕτη ἦτο ἡ δευτέρα. Ἡ πρώτη του εἶχεν ἐμποίησιν ζωηρὰν ἐντύπωσιν. ἡ ἐπιτυχία δὲ αὕτη ἐθεωρήθη ὡς θρίαμβος τῆς ἐλληνικῆς τέχνης ἐν τῷ μεγάλῳ ἐκείνῳ καλλιτεχνικῷ κέντρῳ. Ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐπίσης ἐπιτυχίας ἐστέρθη καὶ ἡ δευτέρα ἐκθεσις του. Ἐν Λονδίῳ δὲν εἶνε εὐκολον καλλιτέχνης νὰ διέλθῃ σῶος καὶ ἀβλαβῆς διὰ τῶν καυδιανῶν διακρίσεων τῆς κριτικῆς. Ἐκεῖ ἡ ὑδατογραφία ἔχει φθάσῃ εἰς σημεῖον ἀπαρμιλλοῦ τελειότητος, καθ' ὅσον ὑπὲρ πάσαν ἄλλην πόλιν τῆς Εὐρώπης ἀγαπάται καὶ καλλιεργεῖται τὸ εἶδος τοῦτο τῆς γραφικῆς. Οἱ Ἀγγλοὶ ὑδατογράφοι ρημίζονται εἰς ὅλα τὰ καλλιτεχνικὰ κέντρα, ἰδίως δὲ διακρίνει αὐτοὺς ἡ ἐντέλεια τῶν πινάκων, ἥτις καταντᾷ σχεδὸν φορτικῇ τὰ ἔργα των ἔχουσι τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἐκεί-

νην ἀκρίβειαν, εἰς τε τὰ σχέδια καὶ τοὺς χρωματισμούς, ἣν προκειμένου περὶ ἀκουαρέλας δὲν παραδέχεται ἡ γαλλικὴ σχολή. Ἡ ἐπιμελημένη ἐκτέλεις ἔχει τόσο ἀναπτύξῃ τὸ αἶσθημα τῶν γραμμῶν καὶ τῶν χρωμάτων παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς, ὥστε αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ εἶνε ὑπερβολικαὶ ὀλίγον, διὸ ἵνα ἀνθέξῃ καλλιτέχνης τις κατορθῶνων νὰ ἐπιμνηθῶσι τὰ ἔργα του καὶ νὰ ζυγίζωνται μὲ χρυσὸν πρέπει νὰ ἔχῃ ἔξοχα προσόντα. Ὁ Γιαλλινᾶς οὕτως ἐκρίθη ἐν τῇ ἀγγλικῇ πρωτεύουσῃ, ἔκτοτε ἐγένετο εὐρωπαϊκῆς φήμης ζωγράφος, ὁ δὲ ἐπιθυμῶν νὰ ἔχῃ σήμερον συλλογὴν ὑδατογραφιῶν δὲν δύναται νὰ παραλείψῃ τοῦτον. Αἱ μεγάλαι ἀγοραὶ ἠνοίχθησαν δι' αὐτόν, αἱ δὲ Ἀθῆναι πολὺ θὰ δυσκολευθῶσι νὰ ἴδωσιν εἰς τὸ μέλλον πινάκά του.

Εἶνε ἀληθῶς περίεργος, διὰ τοὺς γνωρίσαντας ἀρχῇθεν τὸν Γιαλλινᾶν, ἡ ταχύτης τῆς προόδου αὐτοῦ. Πρὸ δέκα ἐτῶν οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ ὅτι ὁ ἀσθενικὸς μαθητὴς τοῦ ἐκπαιδευτηρίου «Καποδίστρια» ἐν Κερκύρᾳ θὰ καθίστατο ὁ μεγαλειότερος τῶν Ἑλλήνων ὑδατογράφων. Οἱ συμμαθηταὶ του δὲν ἐνθυμοῦνται εἰς τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν νὰ ἐδείκνυν ἐξαιρετικὴν ἰδιοφυίαν οὔτε νὰ εἶχε μεγάλην κλίσιν πρὸς τὴν τέχνην. Ἐδιδάσκετο καὶ αὐτὸς τὴν ζωγραφικὴν, ὅπως ὅλοι οἱ λαμβάνοντες ἐπιμελημένην ὅπως δὴποτε ἀνατροφὴν νεανία. Τὰ σχολικὰ του ἱγνογραφήματα ἦσαν ὑποφερτά, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ διδασκάλου, καὶ ἡ μόνη ἐπιτυχία τῆς παιδικῆς ἡλικίας του ἦτο ἡ ἄδεια, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ διδάσκαλος τῆς ἱγνογραφίας, νὰ ἐκθέσῃ ἐν σχεδιαγραφῇματι του, χωρὶς νὰ ἐργασθῇ ἐπ' αὐτοῦ ἡ χεὶρ τοῦ διδασκάλου. Τοῦτο εἶνε κάπως ἀξιοσημείωτον, διότι τὰ σχεδιαγραφήματα τῶν συμμαθητῶν του ἀνῆλκον κατὰ τὰ τρία τέταρτα τοῦλάχιστον εἰς τὸν διδασκάλον των.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης παρῆλθον ἔτη τινά. Οἱ μαθηταὶ διεσκορπίσθησαν ἐκ τοῦ Λυκείου ἐκείνου καὶ ἕκαστος ἠκολούθησε τὴν ὁδὸν του ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ. Ἡ οἰκογένεια τοῦ Γιαλλινᾶ, μία ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς νήσου, ἐσκέπτετο νὰ χρησιμοποίησιν τὴν εὐφυίαν τοῦ Ἀγγέλου εἰς ἔργον ἀνάλογον πρὸς τὴν κοινωνικὴν αὐτῆς θέσιν. Εἰς τὸν Γιαλλινᾶν ὅμως ὑπελάνθανεν ὁ ἔρως πρὸς τὴν ζωγραφικὴν καὶ ἡμέραν τινὰ ἐγνώσθη εἰς τὸν κύκλον τῶν φίλων του, ὅτι ἀπέρχεται εἰς τὴν Ἰταλίαν ἵνα τελειοποιηθῇ εἰς τὴν ἀκουαρέλαν. Τοῦτο ἐκρίθη ὡς νεανικὴ ἀνοησία, καὶ δὲν ἦσαν ὀλίγοι οἱ κινήσαντες τὴν κεφαλὴν των καὶ ταλανίζοντες τὸν νεανίαν, ὅστις εἰς μάτην θὰ κατέτριβε πολὺτιμον χρόνον μπογιατίζων καὶ αὐτὸς χαρτιά. Ἀλλὰ δὲν ἐρρόνει οὕτω περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του ἐν Βενετίᾳ καὶ Ῥώμῃ διδασκόμενος ὁ Γιαλλινᾶς.

Καὶ ὅταν ἐπέστρεψεν ὁμοῦ εἰς τὴν Κέρκυραν, κομίζων δύο λευκώματα πλήρη ὑδατογραφιῶν, δὲν ἐνεποίησαν αὐταὶ οὐδεμίαν ἐντύπωσιν. Εἶδον μερικὰς τῶν πρώτων σπουδῶν του. Εἰς ταύτας δὲν διακρίναι τις τίποτε πλεόπετον ἢ τὸν χρωστῆρα κοινοῦ ζωγράφου. Δύναμις καὶ φυσικότης δὲν διακρίνεται καὶ μόλις ὑπολάνθανει τὸ αἶσθημα. Οἱ χρωματισμοὶ εἶνε λίαν παρακινδυνευμένοι, οἱ οὐρανοὶ ὑπὲρ τὸ δέον ζωηροί, αἱ κάθετοι ἀνακρίβεις, ἡ δὲ προσ-

πτικὴ οὐχὶ πολὺ μελετημένη. Οὐτε τὴν φύσιν ἐφαίνετο ὅτι ἐμελέτησεν, οὐτε εἰς τοὺς κανόνας τῆς τέχνης ὅτι ἐνεβάθυνε. Τὰ ἔργα τοῦ ἐκείνου πρὸ δεκαετίας μὲ ἐπλήρωσαν δυσθυμίας ὅτε ἤκουσα κάποιον λέγοντα: «κοινότατα πράγματα». Ἐσκέφθην ὅτι θὰ ἐγίνετο καὶ αὐτὸς εἰς ἐρασιτέχνης, ὡς τόσοι ἄλλοι ἐν Κερκύρᾳ, ζῶν ἐν ἀφανείᾳ καὶ κατατρίβων τὸν χρόνον τοῦ πότε εἰς τὴν πόλιν περιδιαβάζων καὶ πότε εἰς τὴν ἐξοχὴν καλλιτεργῶν τὰ κτήματά του.

Διὰ τὴν φανὴν οἷος εἶνε σήμερον, ἔπρεπε νὰ συμβῇ εἰς τὴν οἰκογένειάν του, ὅτι συνέβη εἰς πάσας σχεδὸν τὰς ἀριστοκρατικὰς οἰκογενεῖας τῆς περικαλλοῦς νήσου, νὰ περιέλθῃ εἰς οἰκονομικὰς στενοχωρίας, καὶ νὰ σκεφθῇ ὅτι ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθῇ ἡ τέχνη τοῦ νεαροῦ Ἀγγέλου ὡς βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα. Οὕτως ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν ἀμεριμνον βίον τοῦ ἐρασιτέχνου. Ἠρχισε νὰ μελετᾷ τὴν φύσιν τῆς Κερκύρας καὶ νὰ ἀντιγράφῃ τὰ μαγικὰ αὐτῆς τοπία. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα ταῦτα γενόμενα χάριν ἐμπορίας δὲν ἐπαρουσίαζον ἐκτάκτους καλλιτεχνικὰς ιδιότητες. Ἐν τούτοις ὑπὸ τὸν ἔμπορον τῶν εἰκόνων διελάνθανεν ὁ ζωγράφος καὶ εἰς τὰ βεβιασμένα ἐκείνα χρώματα, καὶ εἰς τὰς πετώντι χρωστῆρι θαλασσογραφίας του, διεφαίνετο ἡ θαυμασία ἐκλογὴ τῶν τοποθεσιῶν καὶ αἱ πρὸδοί του εἰς τὴν μελέτην τῆς Κερκυραϊκῆς φύσεως. Ἐργαζόμενος ἵνα ὑπερπηδῇ ἀναποδράστους οἰκονομικὰς δυσχερείας δὲν ἐπρόσεχε πολὺ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, ἀλλὰ λεληθότως ἐμελέτα τὴν φύσιν, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ ἀληθὴς διδάσκαλος τοῦ Γαλλινᾶ. Ἡ μελέτη αὕτη δὲν ἀπέβη ἄκαρπος, πράγματι δὲ μετ' ὀλίγον ἐφάνη ἡ ἐξοχος τέχνη του.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μεγάλη τις ἱστορικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἀποστολὴ εἶχε συγκροτηθῇ ἐν Βιέννῃ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν πλουσίου τινος Οὐγγρου κόμητος. Εἰς τὴν ἀποστολὴν ταύτην ἐκλήθη νὰ λάβῃ μέρος καὶ ὁ Γαλλινᾶς. Περιέπλευσε τότε τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκεῖθεν ἔλαβε τὰ πρῶτα θέματα τῶν πινάκων του, οἵτινες ἐκτεθέντες εἰς Βιέννην, ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν τῶν τεχνοκριτῶν. Διεφαίνετο μέσφ τῶν ἀτελῶν ἐκείνων ἔργων ὁ μέλλων καλλιτέχνης. Τούτων διέκρινε κυρίως ὁ τότε Ἄγγλος πρεσβευτὴς ἐν Ἀθήναις κ. Φῶρδ. Διήρχετο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ θέρος ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια εἰς τὸ ἐν Κερκύρᾳ ἀγροκήπιον. Τὸ διπλωματικὸν σῶμα μετέβη ἐκεῖ. Ὁ δὲ κ. Φῶρδ, ὡς γνήσιος Ἄγγλος ἀγαπῶν τὴν ἀκουαρέλαν, ἐζήτησε καὶ εὗρε τὸν νεαρόν ζωγράφον, οὗτινος εἰκόνας εἶχεν ἰδῆ ἐν τινι φιλικῇ τοῦ οἰκίᾳ τὸν ἐνεθάρρυνε, τῷ ἔδωκε παραγγελίας καὶ τὸν συνέστησεν εἰς τὴν Βασιλικὴν οἰκογένειαν, ἥτις ἐπίσης ἀνέθηκεν αὐτῷ ἐργασίας, μετ' ὀλίγον δὲ ὁ Ἄγγλος πρεσβευτὴς τὸν παρέλαβεν ἐνταῦθα, ἵνα τῷ ζωγραφίσῃ τὰς Ἀθηναϊκὰς ἀρχαιοτάτας. Ἡ προστασία τοῦ Φῶρδ ἐκίνησε κάπως τὴν ὄρεξιν τῶν Ἀθηναίων νὰ ἀποκτήσωσιν εἰκόνας του. Ἐξωγράφισε τότε ὁ Γαλλινᾶς καὶ ἐπώλει εἰς οἰανδήποτε τιμὴν. Εἰκόνας του ἐπωλήθησαν καὶ ἀντὶ τριάκοντα δραχμῶν, καὶ ἀντὶ εἰκοσιν ἀκόμη. Ἐν τούτοις οἱ Ἀθηναῖοι ἐδυσανασχέτουν διὰ τὰς ὑπερβολικὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Κερκυραίου ὕδατογράφου. Ὁ Γαλλινᾶς

ὁμῶς δὲν ἐστενοχωρεῖτο διόλου. Εἶχε μεγάλην πεποίθησιν εἰς τὸ μέλλον· τότε εἶχεν ἀνάγκην μόνον χρημάτων, ἐπετοῦσεν ὀλίγες πιναεῖς εἰς τὸν χάρτην καὶ ἐλάμβανεν ὅσα ὅσα. Βεβαίως τὰ ἔργα τοῦ ἐκείνου δὲν δύνανται νὰ κριθῶσιν ὡς ἔργα τοῦ σημερινοῦ ζωγράφου, καίτοι φέρουσι τὴν ὑπογραφὴν του καὶ κοσμοῦσι τὰς αἰθούσας ἐπισήμων οἰκῶν τῆς ἐλληνικῆς πρωτευούσης.

Ὀλίγον κατόπιν ἐπεσκέφθη τὴν Κωνσταντινοῦπολιν, τὴν Ρόδον, τὴν Βενετίαν, τὴν Ἰσπανίαν καὶ κατήρτισε λευκώματα χάριν τοῦ κ. Φῶρδ. Τότε μόνον διέλαμψεν ἡ ἐξοχος τοῦ Γαλλινᾶ ιδιοφυΐα. Εἰς τὰ ἔργα ταῦτα, ἔργα ἀνέσεως καὶ μελέτης, εἰς ἃ μεταδίδεται ὅλη ἡ ποίησις καὶ ἡ μαγεία τῶν ὠραίων τόπων, οὓς μεταφέρει ἐπὶ τοῦ ζωγραφικοῦ τοῦ χάρτου διακρίνεται ἄρτιος πλέον ὁ καλλιτέχνης. Τὸ λευκῶμα τῆς Ρόδου, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Βενετίας καὶ τῆς Ἰσπανίας ἐπαρουσίασαν ὅλως διάφορον τὸν Γαλλινᾶν ἢ ὡς τὸν ἐγνωρίζομεν μέχρι τοῦδε. Τὰ ἀρχαῖα παλάτια τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου καὶ ἡ ἀκρόπολις τῆς νήσου, μετὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν κτιρίων τούτων, μετὰ τὴν γραφικότητα τῶν γραμμῶν των καὶ τὸν ἀρχαῖοντα χρωματισμὸν των, λουόμενα ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ λαμπροτέρου ἡλίου, ἔχουν τόσῃ ζωὴν καὶ τόσῃ ποιήσει, ὥστε ἐκθαμβὸς μένει τις, ἀγνοῶν τί πρῶτον νὰ θαυμάσῃ. Καὶ μετὰ τὴν Ρόδον ἡ Βενετία, ἥτις ἐκτίσθη ἵνα κρύπτῃ τοὺς ἐραστὰς καὶ μαγεύῃ τοὺς καλλιτέχνας, καὶ μετ' αὐτὴν ἡ Κωνσταντινοῦπολις, ἡ ἀνὰ πᾶν βῆμα διδούσα θέμα εἰς τὸν καλλιτέχνην. Ἐδῶ τὰ μελαγχολικὰ νεκροταφεῖά της μετὰ τὰς κυπαρίσσους καὶ τὰ γραφικὰ μνηματάκια, ἐκεῖ τὰ χαριῶτα μιᾶς ἐλληνικῆς οἰκίας τοῦ Φαναρίου, ἐδῶ καράσια τουρκικὰ, ἐκεῖ τζαμιά ἐξακοντίζοντα ὑψηλὰ τοὺς μιναρέδες των, ἄλλου ἐν διολισθαίνον καίκιον, ἀλλαχοῦ εἰς τεκὲς καὶ παρέκει μία κρήνη μετὰ ἀρβουρογῆματα ὁμοιάζοντα ἰσπανικὰ τρίχαπτα, ἐδῶ ἐν χωρίον χανόμενον καὶ ἐκεῖ ἐν ἀκρογιάλι κρυπτόμενον ἀπὸ καταπράσινον λόφον. Τόσα ζωγραφικὰ θέληττρα καὶ τόσοι ἀληθινοὶ τύποι καὶ ἐνδυμασίαι. Δύσεις καὶ ἀνατολαὶ ἡλίων, χύνουσαι χρυσὸν καὶ βύσσον εἰς τὸ Σκούταρι, σελήνην ἐπαργυροῦσα τὰς θελκτικωτέρας τοῦ κόσμου ἀκτὰς, καὶ φωτίζουσα εἰς τὸ βάθος τὴν ἁγίαν Σοφίαν, πλάταντοι ὑπὸ τὰ φυλλώματα τῶν ὀπίων στρωννύων τὸ μεντέρι τοῦ γέρον ὀθωμανὸς προσεύχεται, τουλουμπατζίδες χυνόμενοι ἀκράτητοι καὶ χανούμισσαι νωχελῶς βαδίζουσαι μέσφ στενωπῶν γραφικωτάτων. Ὅλη αὕτη ἡ ποίησις, εἰς θάλασσαν, εἰς βλάστησιν, εἰς οἰκίαν, εἰς κήπου, εἰς καίκιον, εἰς ἀμφιέσεις διελαύνει ἐν τῷ λευκώματι τοῦ Γαλλινᾶ, μετὰ ὅλην ἐκείνην τὴν φυσικότητα, ἣν μόνος ὅστις εἶδε τὴν Κωνσταντινοῦπολιν καὶ ἡσθάνθη τὴν ποικίλην ἐκείνην ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς, καὶ ἤκουσε τὸν Χόντζαν ψάλλοντα καὶ τοὺς μπερμιαντάδες σχίζοντας τὰ ὕδατα τοῦ Βοσπόρου, δύναται ἀρκούντως νὰ θαυμάσῃ. Ἡ δὲ Ἰσπανία μετὰ τὸ Τολέδον της, μετὰ τὴν Ἀλάμπραν της, μετὰ τὰς ὠραίαις της γυναικάς, μετὰ ὅλην τὴν ποίησιν τῶν δικτυωτῶν της, ὁπόθεν ἡ μελανόφθαλμος σευιόρα ἀκούει

ταῖς σερενάδες τῶν κωμαζόντων κιθαρωδῶν, παρουσιάζεται εἰς τὰς εἰκόνας τοῦ Γαλλινᾶ μετὰ τὴν μυθιστορηματικὴν ἐκείνην φυσιογνωμίαν, ἣν ἀρῆκεν ὁ μεσαιὼν μετὰ τοὺς Ἀραβίους, τοὺς προγεγραμμένους ἱππότεας καὶ τοὺς ταυρομάχους.

Ἐκεῖνο ὅπερ κατέχει εἰς ὑψιστον βαθμὸν ὁ Γαλλινᾶς εἶναι ὅτι, λαμβάνει ἐξ ἐκάστης χώρας τὸ χαρακτηριστικὸν πλεονέτερον αὐτῇ. Ἐκ τῆς Γρενάδας μία θολωτὴ μετὰ μαυρούσια τόξα καὶ σαρακηνικοὺς στηλίσκους Πύλη, ἀπὸ τῆς αὐλῆς τῶν μύστων ληφθεῖσα, δίδει πλεονέτεράν ἰδέαν περὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς πόλεως ἢ εἰκοσὶν εἰκόνες ταύτης. Ἡ Πύλη φαίνεται ἐν σκιάφωτι εἰς τὸ βάθος αὐλῆς, διὰ τοῦ ἀνοίγματος δὲ τῆς θύρας διακρίνεται μακρὰν ὁ κυανοὺς ἰσπανικὸς οὐρανός. Εἰς τὴν εἰκόνα ταύτην ἐφημέροσθησαν ὅλοι οἱ κανόνες τῆς προοπτικῆς. Θαρρεῖ κανεῖς ὅτι εἶναι γεγλυμμένη καὶ οὐχὶ ζωγραφισμένη ἡ Πύλη ἐκείνη, ἂν δὲ γνωρίζῃ ὁ θεατὴς ἀραβικὰ δύναται νὰ ἀναγνώσῃ τὰς ἐπιγραφὰς ἐκεῖνας. Ἀπὸ τὰ χαρίεντα ἐκεῖνα τόξα τῆς μαυριτανικῆς πύλης, ἀπὸ τὰ ἀραβουργήματα, ἀπὸ τοὺς ἐλαφροὺς ἐκείνους στηλίσκους σχηματίζει τις ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ πνεύματος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῆς Ἀλάμβρας, καὶ ἡ φαντασία τοῦ αἰσθανομένου βαθεῶς θεατοῦ συμπληροῖ τὸ μαγικὸν ἐκεῖνο παλάτιον. «Ὅταν κανεῖς εἶναι ἐρωτευμένος, λέγει ὁ Δὲ Ἀμίτσης, ὄνειρεύεται πάντοτε ὀλίγην Ἀλάμβραν χωρὶς νὰ τὴν γνωρίζῃ, καὶ ἐὰν ἦτο δυνατόν τὰ ὄνειρα ἐκεῖνα νὰ παρασταθῶσι μετὰ γραμμὰς καὶ χρώματα. Θὰ εἴχομεν εἰκόνας, αἵτινες θὰ κατέπληττον μετὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτῶν πρὸς πᾶν ὅ, τι βλέπομεν εἰς Γρενάδαν». Κ' ἐγὼ βλέπων τὰς εἰκόνας τοῦ Γαλλινᾶ καὶ ἀκούων τὰς ἰσπανικὰς του ἐντυπώσεις, ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἦτο πρώτη φορά καθ' ἣν ἐβλεπον τὰ θέλητρα ἐκεῖνα. Ἐνόμιζα ὅτι τὰ εἶχον ἰδῆ καὶ ἄλλοτε, καὶ ὅλοι αὐτοὶ αἱ γραμμαὶ τῆς εἰκόνας εἰκονίζον τὸν ἐρωτα καὶ τὴν ἡδυνάθειαν, τὴν μελαγχολίαν καὶ τὴν σιωπὴν. Οἱ τρεῖς τέσσαρες πίνακες τῆς Ἀλάμβρας τοῦ Γαλλινᾶ εἶναι ἀληθεῖς ροδίνα! ὀπτασίαι νεανικῆς ἡλικίας. Αἱ ἐν αὐτῇ διαθλάσεις τοῦ φωτὸς ἐπαυξάνουσι τὸ μυστήριον, καὶ ὁ θεατὴς τῶν εἰκόνων, ἀναμνησθεταὶ διαρρευσάντα βίον φυλῆς ἐξόχως καλλιτεχνικῆς, καὶ ἐνθυμείται σελίδας τοῦ Ἀλῆ-ἀγᾶ καὶ τοῦ Δὲ Ἀμίτση, αἵτινες τοῦ ἐκλεψαν νύκτας ὀλοκλήρους ἐν τῇ νεανικῇ ἡλικίᾳ του, καὶ θέλει μένων ἐξαπλωμένος ἐπὶ ἀνατολικοῦ σοφᾶ, καπνίζων ὡς Ἀσιανὸς νὰ βλέπῃ τὰ ἀριστουργήματα ταῦτα τοῦ Γαλλινᾶ, νὰ ἐντροφᾶ μετὰ τὴν τέχνην καὶ νὰ αἰσθάνεται ἀναζώντα τὰ νεανικὰ ὄνειρά του εἰς τὰς εἰκόνας ἐκεῖνας.

Ἀπὸ τὰς μαγευτικὰς αἰθούσας τῆς Ἀλάμβρας ὁ Γαλλινᾶς σὲ μεταφέρει εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ λευκώματος τῶν ἐλληνικῶν ἀρχαιοτήτων δὲν εἰργάσθη ὡς ὕδατογράφος μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς ποιητής. Εἰσέδυσσε μὲν εἰς τὸ μυστήριον τῆς μαγείας τῶν ποικίλων ἀποχρώσεων, ἃς λαμβάνει ὁ ἀθηναϊκὸς οὐρανός, καὶ εὗρε τὸ ἀκριβὲς χρῶμα, ὅπερ ἀρῆκεν ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων ὁ χρόνος, ἀλλὰ ἐν ταύτῃ περιβάλλει ὅλα ταῦτα μετὰ τὴν αἴγλην τῆς ποιήσεως. Δὲν ἀντιγράφει πιστῶς τὴν φύσιν

καὶ τὰ ἔργα τῆς ἀρχαίας τέχνης μόνον, ἀλλὰ γνωρίζει νὰ μεταδίδῃ εἰς τὰς εἰκόνας του ὅλην τὴν ποίησιν, ὅλον τὸ θέλητρον ὅπερ ἐναπέθηκαν ἐπ' αὐτῶν οἱ διαρρευσάντες αἰῶνες. Δὲν μεταδίδει ψυχρῶς, τεχνικῶς, ἀρχιτεκτονικῶς μόνον τὰ ἀθάνατα τῆς τέχνης μνημεῖα. Αὐτὸ εἶναι ἐργασία δυναμένη νὰ ἀπασχολήσῃ ἕνα τεχνίτην, ὅχι ὅμως καὶ καλλιτέχνην τῆς περιωπῆς τοῦ Γαλλινᾶ. Κατὰ τοῦτο δὲ διαφέρουσι τὰ ἔργα τοῦ Κερκυραίου ζωγράφου ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν λοιπῶν ὕδατογράφων, ἐν τοῖς ὁποίοις δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ πλήρης ἀρχιτεκτονικὴ ἀκρίβεια καὶ ἐντελὴς ἀναλογία γραμμῶν, ἀλλὰ λείπει ἡ ζωὴ ἣν δίδει εἰς τὰ ἔργα του ὁ Γαλλινᾶς. Εἰς ὅλα διακρίνεται ὁ ἀληθὴς καλλιτέχνης. Ἡ ἐκλογή τῆς ὥρας καὶ τῆς θέσεως ἀποτελεῖ ἐν τῶν οὐσιωδιστάτων χαρακτηριστικῶν τούτου. Εἴτε ἐν ἡλιοσταλάκτῃ ἡμέρᾳ, εἴτε ἐν δύσει, εἴτε ὅτε ἡ σκιὰ πυκνὴ ἐπικάθηται τῶν ἀρχαίων μνημείων, εἴτε ὅτε ὁ οὐρανὸς καλύπτεται ἀπὸ μελανὰ νέφη, εἴτε ὅτε διαγελά ἡ πρωΐα μετὰ τὰς λεπτόχρους καὶ χρυσαυγεῖς ταινίας τοῦ οὐρανοῦ, πάντοτε αἱ εἰκόνας του ἀποτείνονται πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ θεατοῦ καὶ εἰς αὐτὴν ἐξεγείρουσι τὸ συναίσθημα τοῦ ἐπισκέπτου τῶν ἀρχαιοτήτων, ὅστις διὰ τῆς διανοίας του προσπαθεῖ νὰ ἀνεγείρῃ τὸν ἐκλείψαντα ἐκεῖνον κόσμον τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς τελειότητος.

Τεσσαράκοντα καὶ πλέον εἰκόνας τῶν ἐλληνικῶν μνημείων ἐξέθεσε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὴν Gallery Graves. Τὰς εἰκόνας ταύτας εἰκοσάκις τὰς εἶδον καὶ εἰκοσάκις συνεξέδραμον μετὰ τοῦ καλλιτέχνου καὶ παρηκολούθουν τοῦτον ἐργαζόμενον. Ἐνθυμοῦμαι τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, ἣν ἡγόρασεν ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλίας, ἐν γλυκυτάτῃ δύσει ὥρᾳ, ὅτε λεπτὸς πέπλος φωτεινῆς ἀχλύος περιέχει τὴν ἀτμοσφαῖραν, καὶ αἱ στήλαι τοῦ Παρθενῶνος φωτίζονται μόνον εἰς τὰς κορυφὰς των, ἐνῶ πλεῖστον μέρος αὐτῶν διατελεῖ ὑπὸ σκιάν· τὴν εἰκόνα ταύτην, ὅσάκις τὴν ἐβλεπον μοῦ ἐγένετο τὸ μελαγχολικὸν ἐκεῖνο αἶσθημα, ὅπερ καταλαμβάνει πάντα ὅταν εὐρίσκεται παρὰ τὰ εἰρεῖπια τοῦ Παρθενῶνος, καὶ βλέπει τὸν ἥλιον ἐξακοντίζοντα τὰς ἀσθενεῖς πλέον ἀκτῖνας του πρὸς τὸ ἀριστουργήμα τῆς τέχνης. Ἄλλῃ πάλιν εἰκὼν, ἡ τῶν στύλων τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἐν ὥρᾳ δύσεως τοῦ ἡλίου, ὅτε ὁ οὐρανὸς περίχρυσος αὐγάζει, καὶ τὸ πᾶν καλύπτει μυστηριώδης ἡσυχία, ὅτε κρυφολαοῦν μόνον τὰ πτηνὰ καὶ ἡ ψυχὴ βλέπει ἐν ἐκστάσει ὑπεγειρομένους τοὺς κολοσσιαίους ἐκείνους στύλους, ὡς αἰωνίους μάρτυρας τῆς δόξης καὶ τῶν δεινῶν τῆς χώρας ταύτης, ἡσθανόμην ὅλον τὸ μυστηριώδες θέλητρον τῆς ὥρας ἐκείνης, ἥτις δὲν διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ, ἀλλὰ πληροῖ ποικίλων καὶ παραδόξων ἐντυπώσεων τὴν ψυχὴν. Τὴν ὥραν ταύτην, τὸ ποιητικὸν αὐτὸ ὄνειρον τῆς δυσούσης ἡμέρας, συνέλαθε καὶ μετέφερεν ἐπὶ τοῦ πίνακος του ὁ ποιητικὸς ζωγράφος, ὅστις δὲν μεταδίδει τὸ ψυχρὸν μόνον κάλλος τῶν στύλων, ἀλλὰ μετ' αὐτῶν μεταδίδει καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς σκέψεις, ἃς προκαλεῖ εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν του ψυχὴν τὸ καταπεσόν αὐτὸ μεγαλεῖον. Νομίζει τις ὅτι ὁ Γαλλινᾶς δὲν μεταφέρει ἐπὶ τοῦ χάρτου μνη-

μεῖα, οὐδὲ ὅτι ἐπιθέτει χρώματα, ἀλλὰ γράφει στροφὰς ποιήματος, ἀλλὰ ψάλλει ὕμνους πρὸς τὴν δόξαν καὶ πρὸς τὴν ἀττικὴν φύσιν.

Μεγάλη ὄντως εἶνε ἡ οὕτως ἐκδηλουμένη δύναμις τῆς γραφικῆς. Μὲ δύο τρεῖς πινελιὰς ἐξεγείρει χιλιάς σκέψεις. Τὸ μυστήριον τοῦτο τοῦ χρωστήρος γνωρίζει κατὰ βάθος ὁ Κερκυραῖος ζωγράφος. Κατορθώνει νὰ μεταρρίπτῃ τὸν θεατὴν τῶν εἰκόνων τοῦ ἀπὸ ἐνὸς συναισθήματος εἰς ἕτερον. Ἐνῶ πληροῦται γαλήνης ἡ ψυχὴ τοῦ εἰς τὴν θέαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πίνακος περιλαμβάνοντος τοὺς στύλους, τὴν Πύλην Ἀδριανοῦ, νέας τινὰς οἰκίας, καὶ τὴν Ἀκρόπολιν εἰς τὸ βάθος, εἰς ἄλλην εἰκόνα τοῦ ἔνθα παρουσιάζεται ὁ ναὸς τῆς Σουνιάδος Ἀθηνᾶς μέλας, μὲ τὰ σύννεφα μαῦρα καὶ ἄγρια, μὲ τὰ φυόμενα χαμόκλαδα φρίσσοντα, ὁ θεατὴς αἰσθάνεται εἰσδύον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τῷ δέος, ὅπερ γεννᾷ ἡ προσεγγίζουσα τρικυμία, ἐνῶ ἕτερον συναισθηματὶ τῷ γεννᾶται ἐπὶ τῇ θεᾷ τῶν στύλων τοῦ ναοῦ τῆς Κορίνθου, τῶν ἐγκαταλελειμμένων, τῶν διασεισθέντων ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων σεισμῶν, μακρὰν τῆς πόλεως, ἔνθα μόνον ὄρνεα περιίπτανται καὶ πλανηθεῖς τις ποιμὴν διαχέει εἰς τὴν ἔρημον τὸ μελαγχολικὸν τῆς φλογέρας τοῦ ἥσματος. Εἰς τὰς εἰκόνας ταύτας τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, εἶνε ἄλλος ὁ ζωγράφος ἢ ἐν τῇ Κερκύρᾃ ἢ ἐν ταῖς θαλασσογραφίαις του· ἐκεῖ ἀναφαίνεται ὁ ζωγράφος τῆς πλουσίας φύσεως· ἐδῶ ἡ φύσις συντελεῖ μόνον ἵνα μεταδώσῃ ζωηροτέραν τὴν ἐντύπωσιν ἐνὸς ἐρειπωμένου καλλιτεχνήματος, ὅπερ δὲν πρόκειται νὰ προκαλέσῃ μόνον τὴν ὀπτικὴν ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ νὰ ἀναμοχλεύσῃ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ θεατοῦ κεκρυμμένα αἰσθήματα.

Παντοῦ ὁ Γιαλλινᾶς εἶνε μεγαλοφυὴς καλλιτέχνης, ἡ Κέρκυρα ὅμως εἶνε τὸ forte του. Ἐκεῖ ἐγεννήθη, ἀνετράφη καὶ ζῇ ὁ ζωγράφος. Ἡ ἐλαίοστερὴς νῆσος, μὲ τὰς μαγικὰς τῆς ἐξοχάς, μὲ τὰς θυμωτερεῖς πεδιάδας, μὲ τοὺς χλοεροὺς λόφους, μὲ τὰ περικαλλῆ προάστεια, μὲ τὰς παλαιὰς οἰκίας τῆς, μὲ τὰς ἀκτὰς, ἔνθα τὸ κύμα βρέχει τοὺς πόδας τῶν ἐλαιοδένδρων, ἐγένετο ἡ μεγάλη διδάσκαλος τοῦ Γιαλλινᾶ. «Τὰ τοπία τῆς, λέγει ὁ Γρηγορόβιος, εἶνε λυρικὰ καὶ ρομαντικὰ, ἀλλὰ τοῦ ὅμως εἶνε εὐρέα, μέγала καὶ ἤρεμα, ὡς ἡρωϊκὸν ἔπος τῆς φύσεως». Ὁ Γιαλλινᾶς εἰς τὰς κερκυραϊκὰς τοῦ εἰκόνας μεταδίδει ὅλην τὴν λυρικὴν ρομαντικότητα τῶν μὲν καὶ ὅλην τὴν ἐπικὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν δέ. Οἱ πίνακές του ἔχουν ὅλην τὴν γλυκύτητα σονέτου τοῦ Πετράρχου καὶ τοῦ Μακκορᾶ, ἢ φαίνονται ζωγραφήματα καλλιτέχνου μεγάλων αἰσθημάτων. Αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς εἶνε τὸ διακρίνον τὸν ἀληθῆ καλλιτέχνην, ἡ ἀκριβὴς ἐκτίμησις τῆς φύσεως, ἣν ἀπεικονίζει. Ἐμελέτησε τὴν φύσιν τῆς γοητευτικῆς νήσου καὶ γνωρίζει ὅλα τὰ μυστήριά τῆς, διὰ τοῦτο ὁ χρωστήρ του μεταδίδει ὅλον τὸ ἄρρητον ἐκεῖνο θέλημα τῶν μεταλλαγῶν τῶν ἀποχρώσεων τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν χιλιῶν χρωμάτων τῆς θαλάσσης, τὰ ὅποια ὅταν δὲν ζῇσιν εἰς ἐπὶ μακρὸν ἐπὶ τῆς βασιλίδος τοῦ Ἰονίου πελάγους ἀδυνατεῖ νὰ πιστεύσῃ.

Εἰς τὰς εἰκόνας τοῦ Γιαλλινᾶ ἡ κερκυραϊκὴ φύσις ζῇ καὶ ἀποπνέει τὰ ἀρώματά τῆς. Χιλιάκις εἰδὼν εἰκόνας κερκυραϊκὰς Ἀγγλων καὶ Γερμανῶν· εἰς ταύτας βλέπει τις τὴν Κέρκυραν λιποθυμημένην καὶ σκυθρωπὴν ὑπὸ σκοτεινὸν οὐρανόν. Ἀλλ' αὕτη δὲν εἶνε πλέον ἡ Κέρκυρα, ἣν δὲν δύναται τις νὰ φαντασθῇ ἄλλως ἢ μειδιῶσαν μόνον ὑπὸ χρυσαῆς ἀκτίνος ἡλίου καὶ μεταξὺ ἀνθῶν καὶ θαλάσσης σαπφειρίνης. Μόνον εἰς τοῦ Γιαλλινᾶ τὰς εἰκόνας βλέπει τις τὰ φύλλα τῶν δένδρων ραντισμένα ἀπὸ τὴν πρωϊνὴν δρόσον ἀκόμη, καὶ ἀργυρᾷ τὰ ἀερογιάλια λικνίζοντα ποιητικὰς ψαροπούλας. Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας, ἥτις ὑπὸ τὰ πυκνὰ φυλλώματα τῆς ὠραίας νήσου ἐζήτησεν ἀνακούφισιν τῆς σπαραχθεΐσης μητρικῆς καρδίας τῆς, μόνον εἰς τοῦ Κερκυραίου ζωγράφου τὰ ἔργα εὗρεν ὅ,τι θαυμάζει ἐν τῇ φύσει. Καὶ ὁ ζωγράφος αὐτὸς μὲ τὸν ἀθάνατον χρωστήρα του μετέφερε τὴν χλοερὰν φύσιν τῆς νήσου ἐπὶ τῶν θυρῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ σπουδαστηρίου. Ἔτερα Κερκυραϊκὰ τοπία τοῦ Γιαλλινᾶ κοσμοῦσι σήμερον τὰς αἰθούσας ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀνακτόρων. Κατὰ τὰς τελευταίας δὲ δύο ἐκθέσεις τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσα τοὺς πρίγκηπας τῆς Οὐαλίας ἡ Ἀγγλικὴ ἀριστοκρατία ἠγόρασεν ὅλας τὰς εἰκόνας ἐκεῖνας τοῦ καλλιτέχνου. Ἐκτοτε ἤρξατο νέα περίοδος τοῦ καλλιτεχνικοῦ σταδίου τοῦ Γιαλλινᾶ. Ἀνῆλθε πλέον οὗτος εἰς τὴν περιωπὴν ζωγράφου εὐρωπαϊκῆς φήμης καὶ εἶνε μία ἀπὸ τὰς ὀλίγας ἀλλὰ λαμπροτέρας δόξας τῆς ἡμετέρας πατρίδος. Τώρα ἐτοιμάζεται νὰ μεταβῇ εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἱερουσαλήμ ἵνα ἐκεῖθεν ἀντλήσῃ νέα ζωγραφικὰ θέματα. Βεβαίως ὅ,τι καὶ ἂν ἀπεικονίσῃ ὁ χρωστήρ τοῦ Γιαλλινᾶ θὰ φέρῃ πάντοτε τὴν σφραγίδα τῆς μεγαλοφυοῦς ἀποδόσεως τῆς φύσεως, ἀλλὰ ὁ Γιαλλινᾶς εἶνε κατ' ἐξοχὴν Κερκυραῖος· ἡ δόξα του εἶνε ἀναποσπάστως συνδεδεμένη μὲ τὴν μελέτην τῆς κερκυραϊκῆς φύσεως. Εἰς αὐτὴν δὲ πρέπει νὰ ἐπιμείνῃ πλεόντερον. Τοῦτο κατενόησε καὶ ὁ ἴδιος. Ἡ Κέρκυρα παρέχει ἅπαιρα θέματα εἰς τὸν καλλιτέχνην. Ἐκάστη οἰκία, ἕκαστος μαυρισμένος βράχος, ἕκαστον χλοερὸν προάστειόν τῆς, ἕκαστη ἀνθοστερὴς ἐξοχὴ τῆς, καὶ αἱ γηραιαὶ ἐλαῖαι τῆς, καὶ αἱ περικαλλεῖς παραλίας τῆς, εἰσι τόσαι καλλιτεχνικαὶ συνθέσεις, εἰς ὧν τὴν ἀπεικόνισιν καὶ ὁ μακροχρόνιος βίος δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ. Ὁ Γιαλλινᾶς εἶνε καὶ πρέπει νὰ μείνῃ ὁ ζωγράφος τῆς Κερκύρας.

ΓΕΩΔΩΡΟΣ Α. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

